

Jacob Zuma tillbaka i striden om presidentposten

Foton: Annika Forsberg Langa

I september lades korruptionsmålet mot ANC:s vicepresident Jacob Zuma ner på utredningstekniska grunder. Även om han inte helt friats från misstanke betraktas den senaste utvecklingen som en politisk revansch för Zuma. För president Mbeki och hans regering är det en PR-mässig katastrof.

DET VAR I JUNI I FJOL som president Thabo Mbeki avskedade Jacob Zuma från posten som Sydafrikas vicepresident sedan affärsmannen Shabir Sheik fällts för att ha ett "korrupt förhållande" till Zuma. Kritikerna menade att Mbekis agerande var överilrat och att han skulle ha väntat tills en domstol funnit även Zuma skyldig till korruption.

När Zuma sedan anklagades för våldtäkt började konspirationsteorierna flyga med vindens hastighet. I korthet går de ut på att Mbeki vill göra sig av med de så kallade populistiska ledarna som ses som ett potentiellt hot mot landets investerarvänliga marknadsekonomi. I ett ännu mörkare skrymsle i den sydafrikanska politiken viskas det om att Mbeki medvetet underblåst splittringen i ANC och i partiets allians med fackföreningsfederationen Cosatu och kommunistpartiet. Enligt anhängarna till denna teori ska syftet vara att skapa en sådan allvarlig

kris att Mbeki "tvingas" sitta kvar över valet år 2009 i en tredje presidentperiod.

Politiska tungviktare som fackföreningsrörelsens chef Zwelinzima Vavi har gjort antydningar i samma riktning och bland annat sagt att Sydafrika så sakteliga håller på att förvandlas till en diktatur. Han är inte den förste; redan år 2002 varnade parlamentsledamoten och kommunisten Jeremy Cronin för en begynnande "zanufikation" (jmf regeringspartiet Zanu i Zimbabwe) inom ANC. Strax därefter tvingades han ta tillbaka sitt uttalande och be ANC om ursäkt.

SIST I RADEN AV NYA MBEKI-KRITIKER är Ngoaka Ramatlhodi som i september beskyllde presidenten för att vara personligen ansvarig för den uppslitande splittringen i partiet. Ramatlhodi är chef för ANC:s policyavdelning och allmänt sedd som

en (före detta) allierad till presidenten. Även han tvingades till reträtt och har precis som Cronin framfört en offentlig ursäkt. Det ironiska, eller kanske snarare tragiska, är att Mbekis nolltolerans av kritik är ett tecken på just det som Cronin varnade för.

Zola, eller Bongikosi Dlamini som han egentligen heter, är bara 27 år men har redan slagit igenom som kwaito-stjärna, skådis (i den Oscarsbelönade gangsterfilmen Tsotsi) och som programledare för det populära tvprogram som bär hans namn, och som går ut på att han varje vecka hjälper en medmänniska i nöd.

När han stiger in på en lunchrestaurang i Johannesburg utbryter kaos. Alla vill hälsa, krama, ta kort med mobilen, få en autograf. Zola betar tålmodigt av kön och upprepar samma hälsning till samtliga fans: "rösta på Zola som president i nästa val".

Han förefaller arg på det mesta, inte minst på regeringen som sviker de fattiga och på vita betonghäckar som stretar emot och vägrar att förändras. Hans strategier är lika irrationella som militanta och inbegriper bland annat förslag på maskingevärsattacker mot vita turister i Soweto som inte stödjer de lokala hantverksförsäljarna, utan som väljer att handla i förorternas eleganta köpcentrum.

– Bara för att visa att vi menar allvar, säger han.

Men det där om att bli president, det är väl ändå inte på allvar?

– Jag vill inte avskrika möjligheten. Egentligen hyser jag inga politikerdrömmar, men det är så många mänsikor som vädjar till mig att ställa upp i valet. De vet att jag verkligen bryr mig, svarar Zola.

DET ÄR PÅ SAMMA SÄTT MED JACOB ZUMA. Han gör den ena tveksamma utspelet efter den andra, men han är tillgänglig och folklig, och sedan president Mbeki gav honom sparken har han blivit något av en arbetarklasshjärte i Sydafrika. Han har sitt största stöd hos ANC:s ungdomsförbund och hos vänstern i regeringsalliansen, det vill säga fackföreningsrörelsen Cosatu och kommunistpartiet. Ändå finns det inget som tyder på att han skulle föra en annan politik. Under sin tid som landets vicepresident opponerade han sig aldrig mot den makroekonomiska politiken och han kritiserade inte heller Mbekis kontroversiella hållning till hiv/aids.

Nyligen utförde tidningen Sowetan en opinionsundersökning om Zumas popularitet. 63 procent av dem som svarade via sms ville se honom som president och 44 procent av dem som röstade via internet. Samtidigt är det många som högljutt motsätter sig idén om att Zuma om knappt tre år skulle kunna ta över landets högsta ämbete. Oppositionspartiet *Democratic Alliance* varnar för att landets ekonomi i så fall skulle få sig en ordentlig törn. Bland annat påstås de utländska investerarna vara rädda för att Zuma skulle bli tvingad till marknadsfientliga eftergifter som ett tack för hjälpen till facket och kommunisterna.

Kanske ligger det något i den farhågan. När korruptionsmålet mot Zuma lades ner sjönk randen i värde.

Andra, till exempel ärkebiskopen Desmond Tutu, argumenterar för att Zuma inte är en lämplig presidentkandidat ur en rent moralisk synvinkel. Han har ett trassligt privatliv som inbegriper polygami och även om han friades från misstankarna om våldtäkt hänger det faktum att han hade oskyddat sex med en hivpositiv kvinna trettio år yngre än han själv, som ett mörkt moln över Zumas kandidatur.

Nyligen gjorde han också antihomosexuella uttalanden, vilket ledde till kritik i den egna maktbasen. Men sydafrikanerna i stort, utsvultna på socialt patos, har ännu en gång visat överseende med Zumas snedsteg.

— MEN VÅRT STÖD BETYDER NÖDVÄNDIGTVIS INTE att vi vill att Zuma ska bli president. Vi vill bara att han ska behandlas med respekt... och så borde han få tillbaka jobbet som landets vicepresident nu när åtalet lagts ner, säger Bobby Modise, en av de tusentals anhängare som firade Zumas "friande" utanför högsta domstolen i Pietermaritzburg.

Andra potentiella kandidater till presidentposten är försvarsministern Mosiuoa Lekota, vicepresidenten Phumzile Mlambo-Ngcuka, utrikesministern (och tillika Jacob Zumas förra fru) Nkosazana Dlamini Zuma, ANC:s generalsekreterare Kgalema Motlanthe, riksbankschefen Tito Mboweni samt affärsmännen och mångmiljonärerna Sake Macazoma, Cyril Ramaphosa och Tokyo Sexwale.